

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iacobi Philippi Tomasini Sancti Georgij ab Alga Venetiarum Canonici Secularis De Donariis ac Tabellis Votivis Liber Singularis

Tomasini, Giacomo Filippo

Vtini, 1639

XIX. Donaria Dijs oblata ab Imperatoribus, ante & post bellum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13253

CAPVT XIX.

Donaria dijs oblata ab Imperatoribus, ante bellum & post bellum.

Reliquum est ut ad propria Imperatorum VOTA descendamus. Hi enim auctore Cicerone Lib. de Aruspicum responsis periculosis bellis Dijs vota fecerunt, ea ad Aras in ipsorum fano persoluentes. Hinc Ouid. Fast.

Mens quoq; numen habet. menti delubra videmus

Vota metu belli, perfide Pene, tui.

Bellum enim, ut vulgò dici solet, eorum est, ubi sani agonisant; nec alia ratione Mars *cruentus*, rixæ *sanguineæ*, bella *horrida*, & *matribus detestata* vocantur, nisi propter pericula, quæ singulis non dicam diebus, sed momentis milites incurrunt, quoties in prælijs congregiuntur. Quare ad cœlestium numinum opem recurrendum. Aristotele enim referente, *intrepidi sunt confidentes qui pij in Deum sunt; & alibi; qui se bene habent erga diuina audaciores sunt*. Hinc tot in castris Aras apud bonos scriptores legimus, tot ante bellum sacrificia & oblationes; imò Imperator Romanus commisso sibi bello, antequam urbe exiret, Martis sacrarium ingressus hastam numinis commouebat, dicens *Mars vigila*. Alios item Deos hostijs & votis deprecabantur, & præcipuè Fortunam, ut sibi esset propitia, à qua potissimum incertos Martis euentus dependere opinabantur. Hinc Demosthenes in bellum iturus suo clypeo inscripsit: *ἀγαθὴ τύχη*, *bona fortuna*; & Cæsaris symbolum erat: *Virtute duce, comite Fortuna*. De qua vetus Inscriptio:

I. O. M.

ET. FORTVNÆ. SECVNDÆ

CÆS. &c.

Hinc tot emanarunt elogia Fortunæ Adiutrici, Tutelæ, bonæ,
do-

domesticæ, publicæ, salutari, conseruatrici, obsequenti, Regina, Respicienti, Sanctæ, Opiferæ, Iouis Pueri Primigeniæ, Aug. Omnipotenti. Tandemq; Reduci; Cui potissimum Vota facta inuenio, imò eidem Templum à Domitiano erectum fuit; Itemq; ei Aram Romæ consecratam ob Augusti reditum auctor est Dion Lib. 54. & Claudianus de 6. Hon. Consul.

Aurea Fortunæ Reduci si templa priores

Ob reditum vouereducum, non dignus unquam

Hæc Dea, pro meritis, amplas sibi posceret ades.

Spoletii vetus Inscriptio legitur:

... FORTVNÆ. REDVCI
 ... RVFVS. COL. DISP. SVMMAR
 ... OMNI. CVLTV. EXORNAT. DE. SVO. POSV
 IT. I DEM QVE DECRET. ORDIN. TEMPLVM
 A. SOLO. SVMPTV. SVO. MAXIMO. CONLATO
 PERFICIENDVM. CVRAVIT. CVIVS. DEDICATI
 ONE. SINGVLIS IN. COLLEGIO. H-S. XX. N. DED
 DEDICATVM. XII. KAL. AVG. ORFITO. ET. MAXIMO COS
 SI. QVI. CLIPEVM. PONERE. VOLET. DABIT. ARCÆ. H-S. II. N

Votum huic è multis addo ex Pighio sequens.

FORTVNÆ

REDVCI

C. TATIVS

SIMNI. LIB

MOSCHAS

EX VOTO

Fortunæ Reduci ferè Iouis præferebatur, vtriq; Statuam ex voto Romæ dicatam indicat sequens titulus in marmore:

I O V I . S E R E N O

E T

FORTVNÆ. REDVCI

IMP. L. SEPTIMI. SEVERI

Q

PIL

PII. PERTINACIS. AVG. ARÆ

A DIAB. P. P.

STATVAM. HANC

VOTO. SVSCEPTO

L. FORTVNATVS. QVINT

SOD. HADRIANAI

D. S. I. S. L. M

Nec solùm pro reditu à bello vota fundebantur, sed etiam pro itu. Vnde Diuione in vetusto lapide colossi specie :

I. O. M. ET

FORTVNÆ. REDVCI

PRO. SALVTE. ITV. ET

REDITV. FL. TIB

VETERIS

N

CARANTILLVS. SERV

ACTOR. EX. VOTO

POSVIT

V. S. L. M

Ioui etiam Reduci, qui re benè gesta ex bello redierunt; arma dedicabant. Laodamia Protefilao apud Ouid, Epist. xliii. ita scribit:

Dij precor à nobis omen remouete sinistrum,

Et sua det reduci vir meus arma Ioui.

Et paulò post in eadem Epistola :

Et diues referas arma fac ista Ioui.

Est argenteum Numisma Augusti hisce literis. I. OPT. MAX SACRVN VOTA PVBLICA SVSCEPTA PRO SALVTE ET REDITV.

Mitto alia, ne eruditorum scrinia compilem. Sed audiamus Rutilium Claudium Itinerarij Lib. obtui reditus loetitiam :

Festa dies, primosq; meos dignata penateis

Poste coronato VOTA secunda colat.

Et ornent virides communia gaudia rami.

Re-

Reges præterea apud Græcos, vicinasq; nationes ample munere Deos honestasse, auctor est in Clio Herodotus scriptor vetustissimus. Verba eius Valla interprete hæc sunt: *Giges ab oraculo Rex Lydorum confirmatus anathemata, seu DONARIA ex auro & argento Delphos misit plurimum: præcipuè crateres sex ex auro, quorum pondus triginta talenta fuit. Donum verè regium, Dijs digni; puta, quod nostræ monetæ coronatos argenteos 18000. æquabat. Subiungit idem: Midas quoque Rex Phrygiæ thronum regium valdè spectabile propitio oraculo dedicavit. Idem refert; Quod Cræsus Apollini Ismenio Clypeum aureum dono miserit.*

Nauem etiam Herculi dicatam ab Alexandro testis est Arrianus Lib. 2. de Alexandri expeditione: *Post hæc Alexander Herculi sacrificium fecit, & pompam cum exercitu armato misit; naues etiam Herculi pompam peregerunt, & Tormentum, quo murum demolitus fuerat, in templo posuit. Nauem etiam Tyriam sacram Herculi, quam navali incurfione ceperat, Herculi dicat cum inscriptione. Huic, quod proficiscentes expeditionibus sacris vouerant, reuerfi cum manipulis libentes votum soluerunt pro salute Imperatorum, ut Romæ hoc saxum demonstrat.*

HERCVLLI INVICTO
 PRO. SALVTE. DD. NN. IMP. CÆS. M. AVR. ANTONINI P. F. AVG. ET
 M. AVR. ALEXANDRI. NOBILISSIMI. CÆ. TOTIVSQVE. DOMVS
 DIVINÆ. EORVM. COH. X. PR. † V. ANT. 7. MARCIANI
 MASCVLINIVS. VALENS. B. F. PR DR FEMININA
 ET. AVR. FABIANVS. SIGNIFER. ET
 VAL. FIRMINVS. OPTIO. 7. QVOD
 PROFICISCENTES. EXPEDITIONIBVS
 SACRIS. VOVERANT. REGRESSI
 CVM. MANIPVLIS. LIBENTES
 VOTVM. SOLVERVNT

Idem pariter pro Reditu Imp. Septimij Seueri Romæ factum apud S. Io: Lateranensem indicat titulus, proq; alijs Imp. multæ Inscriptiones ab Eruditis congestæ, quashic breuitatis studio omittimus. Imperatores Dijs munera obtulisse certum

Q 2 est.

est. Id in Imperij principiis fuisse factum docet Tertullianus de Corona militis Cap. XII. *Ecce annua votorum nunciatio quid videtur? Prima in principis, secunda in Capitolis. Accipe post loca, & verba. HVNC TIBI IVPPITER BOVEM CORNIBVS AVRO DECORATIS VOVEMVS ESSE FVTVRVM.* Melius legit Lipsius *facturum*. Vbi Iacobus Pamelius Imperij principia intelligit. Quamuis *Domum*, siue *Tabernaculum*. Principis Lælius Bisciola Horatum subleic. T. L. Lib. III. Cap. XI. Quidni etiam Anni; cum annua vota ob diem Imperij, quo Princeps assumptus esset ex Dione Lib. 38. Eiusmodi cultus vetustatem indicat Iosephus Antiq. Iud. Lib. XIII. Cap. 16. *Rex misit victimas, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quam argentea.* Ritus verò istum sugillasse videtur Plinius Natural. Hist. Lib. XXXIII. Cap. III. *Uorum honore in sacris nihil aliud excogitatum est, quam ut auratis cornibus hostia maiores dumtaxat immolarentur.*

Spolia verò inimicis erepta Imperatores in templis dicasse inferius, ubi de Triumphantibus, docebimus, & longum nimis esset Donaria ab ijs post partam victoriam Dijs oblata recensere. Satis id ex Lulio Lib. X. *Ædem Quirina Patre vocam suus Consul deicant, exornantq; hostium spolijs; quorum tanta multitudo fuit, ut non templum tantum, forumq; his ornaretur; sed focijs etiam colonisq; finitimis ad templorum, locorumq; publicorum ornatum dividerentur.* Donarij à Traiano Ioui Cassio facti apud Suidam mentio est, qui refert Traianum dedicasse crateres argenteos & ingentia cornua inaurata. De quo Adriani Epigramma sic transtulit amicus noster Cl. V. Io: Argolus:

Traianus simulacra Ioui locat ista, dicatq;

Rex hominum Regi munera cælituum

Pocula bina auro circumlita, quin bouis ur̄i

Cornuaq; auratus qua tegit usq; uitor.

At tu nimborum genitor concede Latino,

Sternat Achaemenius perfida colla iugo,

Vt tibi cernenti crescat geminata voluptas.

Inter

Inter præda Gests, & spolia, Asaidunt. Vestes, etiam è præda hostium reliquæ Capitolio oblatae, teste Lampridiorum in Alexandro. Purpuræ quoq; Regiæ ibidem consecrabantur. Prolixius id prodidit in Aurelio Vopiscus: Meministis fuisse in templo Iouis Opt. Max. Capitolini pallium breue purpureum lanestris ad quod quum matrona atq; ipse Aurelianus iungerent purpuras suas comeris specie decolorari videbantur cætera diuini comparatione fulgoris. Veneri Genitrici Thoracem dicauit Iulius Cæsar. Cui pariter Augustus tamquam Veneri proprium Donarium Margaritam Cleopatram, victo Antonio, sacrauit. Macrobius Lib. II. Cap. XI II. Quo faciunt hæc Pausaniæ Lib. II. Dona quidem digna qua hypota manent in eo templo (Iunonis) sunt: Primum Ara, in qua colata Hercules, & Hebes nuptia, argentea omnia. Deinde pauo ex auro & fulgidis lapidibus, quem dedicauit Adrianus Imperator. Ea enim Iunonis sacrauis habetur. Aurea deinde corona, & purpura palla. Neronis dona. Animantia etiam hostibus erepta Dijs sacrata fuisse colligo ex Vopisco in Aureliano: Fuit autem currus quattuor ceruis iunctus, qui fuisse dicitur Regis Gothorum: quo ut multi memoris tradiderunt, Capitolium inuectus est, ut illic caeret veruos quos cum eodem curru captos vovisse Ioui Optimo Maximo ferebatur. Plura Dijs ex bellis à Principibus oblata persecutus est Robertus Valturius Lib. XII. Cap. 13.

Consuetudinem hanc si altiùs repetamus, eam etiam antiquitus in populo Dei viguisse manifestat Propheta Numeror. Cap. 31. v. 49. Cumq; accessissent principes exercitus ad Moysen, & tribuni, centurionesq; dixerunt. Nos serui tui recensuimus numerum pugnantium, quos habuimus sub manu nostra, & ne unus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in DONARIIS Doni singuli quod in præda auri potuimus inuenire, per scelide, & armillas, annulos & dextralia, ac mure-nulas, ut deprecetis nostris Dominum. Dauid etiam de Bete & Beroth multum æris tulit, ex quo Salamon vasa Templi ænea fieri curauit. Reg. 2. c. 8. v. 8. Sed & omnia vasa aurea & argentea & ænea consecrauit Dauid Rex Domino cum argento & auro, quæ tulerat ex uniuersis gentibus tam de Idumæa, & Moab, & Iitys, Amon, quàm de Philistis

steis & Amalech. Paralip. i. cap. 18. v. 11. Quin senex Filio impensas ædificando Templo relinquit Lib. adducti. cap. 22. v. 14. Cuius exemplum imitati Principes familiarum & Proceres cap. 29. versu 6. Intulit igitur Salomõ omnia quæ vouerat Dauid pater suus, aurum, argentum, & uniuersa uasa posuit in thesauris domus Dei. Paralip. 11. cap. v. vers. 1. Quæ verò sacris usibus semel consecrata fuerant, aliò traduci non potuisse, patet Numeror. cap. 16. v. 37. ubi præcepit Dominus thuribula incendio crepta in laminas produci & affigi Altari. Quod in superficie parietum factum fuisse opinatur Tostatus Quæst. xxv. in hunc locum.

DVRES etiam defuncti arma Dijs, quos coluissent, suffigenda relinquebant. Parthenius ille moriturus apud Papi-
nium Lib. ix. Thebaid. in fine:

*Hæc autem primis tela infelicia castris
Pre, vel ingrata munus suspende Diane.*

Sed & SIGNA Imperatorum titulis clara Templis affigebantur. Suetonius in Vespasiano: *Assensere cuncti, nomenq; eius vexillis omnibus sine mora inscripserunt. Quod ad sua tempora durasse, apertius notat Nazianzenus Orat. 3. in Iulianum: Vexilla Imperatorum Imaginibus atq; expansis texturis in varijs tincturis ac litterarum picturis decorantur. Et verè. Hæc enim maximo erant honore apud Romanos, & Deorum quasi sacra ædes putabantur. De Imperatorum Imaginibus egregiè Vegetius Lib. 11. de Re militari Cap. vi. Legio Imagines Imperatorum, hoc est diuina & presentia signa veneratur. Minutius Felix: Vexilla Castrorum quid aliud quàm inaurata cruces sunt, & ornate. Vexillum apud Romanos in Ianiculo seruatum ostendit Dion. Lib. 37. Vexillis autem nostris temporibus nihil frequentius in templis occurrit. Gladius certè Goliath Philistei pallio inuolutus erat post Ephod Regum 1. Cap. xx1. v. 9. Ephod autem Gedeon conflauit ex inauribus Ismaelitarum aureis. Iudicum Cap. viii. v. 24. & 27.*